

Filippo Thommaso Marinetti

Futuristický manifest

Já a moji přátelé jsme bděli celou noc pod lampou mešity s kopulemi z prolamované mosazi, plné hvězd jako naše duše, protože i ony zářily uzavřeným třpytem elektrického srdce. Dlouho jsme na tlustých orientálních koberecích šlapali po naší statické omrzlosti, diskutující před nejzazšími hranicemi logiky a zaplňující spoustu papíru frenetickým rukopisem.

Nesmírná pýcha naplňovala naši hrud', protože jsme cítili, že jsme v tuto hodinu jediní, kdo bdí, jediní jako pyšné majáky nebo jako předsunuté hlídky před vojskem nepřátelských hvězd, které mrkají ze svých nebeských táborů. Cítili jsme, že jsme sami s topiči, kteří se pohybují u pekelných kotlů lodí, sami s černými přeludy, které škrabou v rozpálených břichách lokomotiv v bláznivém úprku, sami s opilci potácejícími se kolem zdí města jako ptáci, kteří už sotva mávají křídly.

Najednou jsme vyskočili. V tu chvíli jsme zaslechli nádherný lomoz dvouposchod'ových tramvají, které drnčely kolem, ozářené mnohobarevnými světly jako karnevalové vesnice, které rozvodněný Pád najednou smete a odnese do moře přes vodopády a víry.

Pak nastalo ještě hlubší ticho. A mezitím co jsme poslouchali, jak kanál vysíleně šeptá své modlitby a jak skřípou kosti umírajících paláců na jejich dlouhých bradách z vlhké zeleně, uslyšeli jsme najednou, jak pod okny řvou vyhladovělé automobily. „Pojďme,“ řekl jsem. „Pojďme, přátelé! Vyrazme! Konečně je překonána mytologie a mystický ideál! Jsme svědky zrození Kentaura a zakrátko uvidíme letět první Anděly! . . . Je třeba zacloumat branami života, abychom vyzkoušeli jejich pevnost a veřeje. Vyrazme! Na zemi se objevuje nejprvnější svítání! Neexistuje nic, co by se vyrovnalo rudému meči slunce, které se poprvé objevuje v našich tisíciletých temnotách . . . !“

Přiblížili jsme se ke třem frkajícím šelmám a poplácali jsme je po horkých hrudích. Natáhl jsem se na svoje auto jako mrtvola na máry, ale hned jsem znovu ožil pod volantem, ostrím gilotiny, které ohrožovalo můj žaludek.

Zuřící metla bláznovství nás utrhla nám samotným a hnala nás po cestách hrbolatých a hlubokých jako koryta potoků. Sem tam za sklem okna nemocná lampa učila pohrdat klamnou matematikou našich umírajících očí.

Křičel jsem: „Čich, jenom čich stačí šelmám!“

A my jsme šli jako mladí lvi za Smrtí v černé kůži poseté bledými kříži a Smrt utíkala po širém, živém, šhubajícím se a nafialovělém nebi.

A přece jsme neměli Milenku, která by až k mrakům tyčila svoji vznešenou postavu, neměli jsme ani krutou Královnu, již bychom položili k nohám svoje mrtvolky stočené do byzantských prstenů. Neměli jsme nic, proč bychom měli chtít zemřít, kromě touhy konečně se osvobodit od své tíživé odvahy!

A my jsme uháněli, drtíce na prazích domů svými pneumatikami hlídací psy, kteří se pod nimi kroutili jako límečky pod žehličkou. Ochočená Smrt mě v každé zatáčce předběhl, aby mi ladně podala packu, a co chvíli se lehala na zem se skřípěním zubů a posílala mi z každé kaluže hebké a laskavé pohledy.

„Opusťme moudrost jako hroznou skořápku a vrhněme se jako ovoce kořeněné pýchou do nesmírných a křivých úst větru! . . . Dejme se do křížku s Neznámem, ne už z beznaděje, ale jen proto, abychom naplnili hluboké studně Absurdna.“ Jen jsem pronesl tato slova, zatočil jsem se prudce kolem své osy se stejně bláznivou opilostí, jakou se točí psi, kteří se chtějí zakousnout do vlastního ocasu, a tu se náhle ke mně přiblížili dva cyklisti, kteří se mnou nesouhlasili a kteří přede mnou zakolísali jako dva úsudky, oba přesvědčiví a neméně protikladní. Jejich stupidní dilema diskutovalo o mém terénu . . . To je nuda! Uf! Skončil jsem to a znechuceně se vrhl s koly ve vzduchu do příkopu . . .

Ach, mateřský příkope, dílno! Lačně jsem ochutnal tvé posilující bláto, které mi připomnělo svatý černý mé súdánské kojné . . . Když jsem se špinavý a smradlavý jako kus hadru nadzvedl pod převráceným autem, cítil jsem, jak mi srdcem proniká kus železa rozžhavený radostí!

Shluk rybářů, vyzbrojených udicemi, a podagrických přírodovědců už povykoval kolem toho zázraku. Trpělivě a puntičkářsky si to lidé připravili vysoké lešení a železné sítě, aby mohli vylovit můj automobil připomínající velkého žraloka, který uvízl na mělčině. Automobil se pomalu vynořil z příkopu, zanechávaje na jeho dně jako šupiny svou těžkou karosérii ze zdravého rozumu a své měkké polštářování z pohodlí.

Mysleli si, že můj krásný žralok je mrtev, ale stačilo jedině pohlazení a znovu ožil, vstal z mrtvých a znovu uhání na svých mocných ploutvích.

Pak jsme s obličejem pokrytým dobrým bahnem dílen – směsí kovových odpadků, zbytečného potu a nebeských sazí – zjizveni a se svázanýma rukama, ale nebojácí, začali diktovat svou první vůli všem živým lidem na zemi:

Manifest futurismu

1. Chceme zpívat o lásce k nebezpečí, o návyku na energii a odvahu.
2. Kuráž, odvaha a vzpoura budou základními prvky naší poezie.

3. Až dosud literatura oslavovala zamyšlenou nehybnost, extázi a sen. My chceme oslavovat agresivní pohyb, horečnou nespavost, běh, salto mortale, facu a pěst.
4. Tvrdíme, že nádhera světa se obohatila o jednu novou krásu: krásu rychlosti. Závodní automobil se svou nádhernou kapotou a tlustými trubkami podobá hadům s výbušným dechem . . . řvoucí automobil, který jede, jako by letěl na dělovém náboji, je krásnější než *Niké ze Samothráky*.
5. Chceme skládat hymny na člověka, který drží volant, jehož ideální osa prochází Zemí, která je také vržena do pohybu po své oběžné dráze.
6. Je třeba, aby se básník se zápalem, okázale a velkomyslně snažil o zvýšení nadšeného žáru prvotních prvků.
7. Není krása tam, kde není boj. Žádné dílo, které nemá agresivní charakter, nemůže být mistrovským dílem. Poezie musí být prudkým útokem proti neznámým silám, který je donutí, aby se vrhly na kolena před člověkem.
8. Jsme na nejzazším mysu věků! . . . Čas a Prostor včera zemřeli. Žijeme už v absolutnu, protože jsme vytvořili věčnou, všudypřítomnou rychlost.
9. Chceme oslavovat válku – jedinou hygienu světa – militarismus, patriotismus, rozbíječské činy anarchistů, krásné myšlenky, pro které se umírá, a pohrdání ženou.
10. Chceme rozbít muzea, knihovny, všechny možné akademie, a bojovat proti moralismu, feminismu a proti každé utilitářské nebo oportunistické podlosti.
11. Budeme opěvat davy, jimiž hýbá práce, rozkoš nebo povstání: budeme opěvat mnohobarevné a polyfonní příboje revolucí v moderních hlavních městech, budeme opěvat vibrující noční žár arzenálů a doků zapálených prudkými elektrickými měsíci, hltavé stanice, požiračky hadů, kteří kouří, továrny zavěšené na mracích svými zkřivenými stužkami kouře, mosty, které se podobají gigantickým gymnastům přeskakujícím řeky a lesknoucím se na slunci blýskáním nožů, které hrabou na kolejích jako ohromní oceloví oři krocení trubkami, a klouzavý let letadel, jejichž vrtule pleská ve větru jako prapor, jako by tleskala nadšenému davu.

Tento svůj manifest převratného a zapalujícího násilí, jímž dnes zakládáme *Futurismus*, posílám světu z Itálie, protože chceme tuto zemi osvobodit od zapáchající gangrény profesorů, archeologů, průvodců a antikvářů.

Už dost dlouho byla Itálie vetešnickým tržištěm. Chceme ji osvobodit od nespočetných muzeí, která ji pokrývají bezpočtem hrobů.

Muzeu: hřbitovy! . . . Jsou skutečně identické pro tu podivnou promiskuitu těl, která se neznají. Muzea: to jsou veřejné noclehárny, kde se navždy odpočívá vedle nenáviděných nebo neznámých bytostí! Muzea: to jsou absurdní jatka malířů a sochařů, kteří se vzájemně zuřivě vraždí barvami a liniemi podél stěn, které se hádají!

Povoluji vám, aby se tam chodilo jednou do roka na pouť, jako se chodí na Dušičky na hřbitov. Povoluji vám, aby se jednou do roka položil květinový dar před *Giocondu*. Ale nepřipustím, aby se denně vodily na procházky po muzeích naše smutky, naše křehká odvaha a náš chorobný neklid. Proč bychom měli chtít nechat se otravovat? Proč bychom měli toužit hnít?

A co jiného se vlastně dá vidět ve starém obraze než upachtěná strojenost umělce, který se snažil prorazit nepřekonatelné hráze, jež stojí v cestě touze úplně vyjádřit svůj sen? . . .

Obdivovat starý obraz je totéž, co nalévat naši citlivost do pohřební urny, místo toho, abychom ji promítali do dálky prudkými proudy tvoření a činnosti.

Či snad chcete promrhat své nejlepší síly v tom věčném a zbytečném obdivování minulosti, z něhož vycházíte osudově zmenšeni, vyčerpáni a zdeptáni?

Popravdě vám prohlašuji, že každodenní návštěvy muzeí, knihoven a akademií (těch hřbitovů zbytečného snažení, kalvárií ukřížovaných snů a rejstříků zlomených elánů) je pro umělce stejně škodlivé jako prodlužované poručnictví rodičů pro některé mladé lidi opilé vlastním nadáním a ambicemi. Pro umírající, nemocné a pro vězně, budiž, pro ty je obdiv k minulosti balzámem na jejich neduhy, protože pro ně je budoucnost uzavřena . . . Ale my mladí a silní *futuristé* o ní, o minulosti, nechceme nic vědět!

Ať tedy přijdou veselí žháří se zuhelnatělými prsty! Už jdou! Už jdou! Vzhůru! Zapalte regály knihoven! Zaveďte vody z kanálů do muzeí a vytopte je! To je ale radost, vidět jak se na vodě houpají staré slavné obrazy, celé otrhané a bezbarvé! . . . Vezměte krumpáče, sekery a kladiva a rozbijte, rozbíjejte bez milosti uctívaná města! Nejstarším z nás je třicet let: máme tedy ještě nejméně deset let, abychom dokončili svoje dílo. Až nám bude čtyřicet, jiní, mladší a silnější než my, nás také hodí do koše jako zbytečné rukopisy. – My si to přejeme!

Naši následovníci půjdou proti nám, půjdou zdaleka, ze všech stran, tančice na okřídlených rytmech prvních zpěvů, natahující zahnuté prsty dravců, a budou jako psi čenichat u dveří akademií našich hnijících myslí, které se už chystají uložit do katakomb knihoven. My tam ale nebudeme . . . Najdou nás potom za jedné zimní noci v otevřené zimní krajině pod smutnou střešou, na niž zabubnují kapky monotónního deště, uvidí nás, jak se tísníme kolem našich rozklepaných letadel a jak si hřejeme ruce nad ohničkem z našich dnešních knih, plápolajících pod letem našich obrazů.

Shluknou se kolem nás, supíce žalem a opovržením, a všichni se na nás vrhnou, vyprovokováni naším neúnavným a pyšným zápalem, aby nás zabili, a povede je k tomu nenávist, která bude o to větší, oč budou jejich srdce opilejší láskou a obdivem k nám.

V jejich očích zazáří silná a zdravá Nespravedlnost. – Umění skutečně může být pouze v násilí, krutosti a nespravedlnosti.

Nejstarším z nás je třicet let: a přece jsme už promrhali poklady, tisíce pokladů síly, lásky, odvahy, vycytralosti a drsné vůle; netrpělivě jsme je odhodili, ve vzteku, bez rozmyslu, bez váhání, bez odpočinku, bez dechu . . . Podívejte se na nás! Ještě nejsme u konce svých sil! Naše srdce necítí ještě žádnou únavu, protože jsou živena ohněm, nenávistí a rychlostí! . . . Divíte se tomu? . . . Je to logické, protože vy si ani nevzpomínáte, že jste žili. Stojíme vzpřímeni na vrcholu světa a znovu vyzýváme na souboj hvězdy! Máte něco proti? . . . Dost! Dost! To my známe! . . . Rozumíme! Naše krásná a lživá inteligence nám dokazuje, že jsme shrnutím a pokračováním našich předků. – Možná! . . . Budiž! Co na tom záleží? Nechceme slyšet! . . . Běda tomu, kdo by nás chtěl takhle tupit! . . .

Zdvihněte hlavu! . . .

Stojíme vzpřímeni na vrcholu světa a znovu vyzýváme na souboj hvězdy!

20. února 1909